

ඇන්තන් පවුලොවිච්චි වෙකෝෆ් (1860-1904)

ඇන්තන් පවුලොවිච්චි වෙකෝෆ්, 1860 ජනවාරි 17 වැනිදා දකුණු රුසියාවේ තන්ග් රෝග්හි උපන්නේ ය. ඔහුගේ පියා කුඩා වෙළඳසල් හිමියෙක් විය. පුංචි ඇන්තන්ට ජීවත් වන්නට සිදු වූයේ, දැඩි විනයකට යටත්ව ය. දිනපතා යාඥා ශීත කියවන්නටත්, පල්ලි යන්නටත් ඔහුට සිදු විය. වයස අවුරුදු පහේ දී ඔහු තම පියාගෙන් දඬුවම් ලැබී ය. ඔහුගේ ළමා විය කිසිසේත් ම සුන්දර වූයේ නැත. තමාට ළමා කාලයක් නොතිබුණේ යැයි මේ මහා ලේඛකයා පසු කලෙක කියා සිටියේ, ඒ නිසා විය හැකි ය.

වෙකෝෆ්ගේ වයස අවුරුදු පහළොව පමණ වන විට, පියා බංකොලොත් ව සිටියේ ය. ඔවුහු මොස්කව් නුවරට පැමිණ දුෂ්කර ජීවිතයක් ආරම්භ කළහ. මොස්කව් විශ්වවිද්‍යාලයට ඇතුළු වූ ඇන්තන් වෙකෝෆ්, වෛද්‍ය විද්‍යාව හදාරන්නට වන්නේ ය. ජීවනෝපාය සඳහා හෙතෙම මොස්කව් නුවර පත්තරවලට හාසාජනක කතා ලියන්නට පටන්ගත්තේ ය. ඇන්තන් වෙකෝෆ්ගේ ලේඛන කලාව ආරම්භ වූයේ ඒ ආකාරයට ය.

ලෝක සාහිත්‍යයේ මහා කෙටිකතාකරු වශයෙන් හැඳින්විය හැකි වෙකෝෆ් තුන් අවුරුද්ද, හයේ වාට්ටුව වැනි කෙටි නවකතා ද ලියුවේ ය. එහෙත් ඔහුගේ දීර්ඝ නිර්මාණ අතර, වඩාත් ප්‍රශස්ත වන්නේ නාට්‍ය රචනා ය. ඔහු නාට්‍ය රචනා කළා පමණක් නොවේ. ඒ නාට්‍ය

වේදිකාව සඳහා නිෂ්පාදනය ද කළේ ය. වෙර්වත්ත, සහෝදරියන් තිදෙනා, වන්යා මාමා, මුහුදු ලිහිණියා යන නාට්‍ය හතර වෙකෝෆ්ගේ පරිණත සාහිත්‍ය නිර්මාණ අතර වෙයි.

රුසියානු සිරකරුවන් ගැන වාර්තාවක් ලියනු සඳහා ඔහු ඇත පෙරදිග සබලින් දූපතට පැමිණියේ ය. එය ඉතා දුෂ්කර වාරිකාවක් වූ අතර, ලේඛකයාගේ ජීවන දෘෂ්ටිය කෙරෙහි ද මහත් සේ බලපෑ අත්දැකීමක් ද විය.

මෙම විස්මය ඵලවන තීරණයට හේතු කවරේදැයි පහදමින්, වෙකෝච්චි සිය මිත්‍රයකුට මෙසේ ලියා යැවී ය.

“වෛද්‍යවරයකු වන මගේ නීත්‍යනුකූල බිරිඳ වෛද්‍ය විද්‍යාවයි. ඇය අතහැර මම සාහිත්‍යය නමැති අනියම් බිරිඳට පෙම්

බැන්දෙමි. සාහිත්‍ය සමග ජීවත් වූ මට, මා අතහැර දමා පැමිණි වෛද්‍ය විද්‍යාව නමැති බිරිඳට ගෙවන වන්දියක් හැටියට, සබලින් දූපතට ගොස් විද්‍යාත්මක නිබන්ධයක් ලියන්නට මම තීරණය කළෙමි.”

1890 අප්‍රේල් මාසයේ දී සබලින් දූපතට ගොස් ආපසු යද්දී ඔහු ලංකාවට ද පැමිණියේ ය. ඒ, 1890 නොවැම්බර් 12 වැනිදා ය. ‘ශාන්ත පීටර්ස්බර්ග්’ නමැති නෞකාව කොළඹ වරායේ නැංගුරම් ලා තිබුණ කාලය අතරතුර දී, ඔහු පැරණි ජී.ඕ.එච්. හෝටලයේ හෙවත් වර්තමාන ‘තැප්‍රොබේන්’ හෝටලයේ ලැගුම්ගත් බව, දැන් ඉතිහාසගත ය. මේ ගමනේ දී ලේඛකයා මහනුවරට ද ගියේ ය. ඔහු දෙහිවල සත්කුවත්තේ දී මුගටියන් දෙදෙනෙකු මිලට ගත්තේය. සබලින් සිට ආපසු යද්දී ලංකාවට පැමිණි මේ ගමන ගැන සඳහන් කරමින්, පසු කලෙක දී, ඇන්තන් වෙකෝප් මෙසේ ලියා තැබී ය.

“මම අපායන්, දිව්‍ය ලෝකයන් දෙක ම දැක්කා.”

වෙකෝප්ගේ ගුසෙප් නමැති විශිෂ්ට කෙටිකතාව ලියවුණේ මේ සංචාරයෙන් පසුවය. එහි ආවේශය වූයේ, මළ සිරුරු දෙකක් නැවේ සිට මුහුදට විසි කිරීම ය.

ඔහුගේ ජීවිතයේ අවසාන භාගය ගෙවුණේ, ටෙලිකෝව් පළාතේ පිහිටි අක්කර 775ක් විශාල වූ වත්තේ ය. කුවුක්කෝයි නමැති පුංචි ගම්මානයේ පිහිටි ඒ වත්තේ ගොවිතැන් කරමින් ද, ලෙඩුන්ට ප්‍රතිකාර කරමින් ද, ඔහු ගත කෙළේ ඉතා සන්සුන් දිවියකි.

එකල්හි එහි පැමිණි මක්සිම් ගෝර්කි, වෙකෝප් ගැන අපූරු ස්මරණ සටහනක් ලියා තැබී ය. දෙදෙනා අතර සිදු වූණු

කතාබහේ දී වෙකෝප්ගේ වැඩි අවධානය යොමු වුණේ එසමයෙහි කටුක ජීවිතයක් ගත කළ රුසියානු ගුරු පරපුර කෙරෙහි ය. ඔහු ගෝර්කිට පැවසූ වදන්වලින් බිඳක් මෙසේ ය.

“මට ඇති තරම් සල්ලි තියෙනව නම්, මම ගම්බද ජීවත්වන රෝගී ගුරුවරුන්ට සෞඛ්‍ය නිකේතනයක් හදල දෙනව. ඔව්, ලොකු ගොඩනැගිල්ලක් - ඇති පදම් ආලෝකය තියෙන - ඔබ දන්නවනේ - ලොකු ජනෙල් තියල, සීලිම උසට ගහල, ලොකු මන්දිරයක් හදනව. මම ඒකෙ අලංකාර පුස්තකාලයක් හදනව. හැම වර්ගයෙ ම සංගීත භාණ්ඩ ගේනව. එළවළු වත්තකුයි, පලතුරු උයනකුයි හදනව. ඒ වාගෙ ම මීමැසි පෙට්ටිත් ගෙනැල්ල තියනව. මේ මන්දිරයෙ කෘෂි විද්‍යාව, කාලගුණ විද්‍යාව වාගෙ දේවල් ගැන දේශන පවත්වන්නඩ සලස්වනව. ගුරුවරු හැමදෙයක් ම දැනගෙන ඉන්නඩ ඕනෑ. ඔව්, ලොකු උන්නැහැ, හැම දෙයක් ම...”

“රුසියාවෙ ගම්බද පළාත්වලට හොඳ දක්ෂ උගත් ගුරුවරු මොන තරම් අවශ්‍ය ද කියල ඔබ දන්නව ද? මේ රුසියාවෙ, ගුරුවරුන් සඳහා අපි ඉතා හොඳ තත්ත්වයක් ගොඩනගල දෙන්නඩ ඕනෑ. ඒක ඉක්මනට ම කරන්නඩ ඕනෑ. ජනතාවට, හැම පැත්තෙන් ම පිරුණු සර්ව සම්පූර්ණ අධ්‍යාපනයක් ලැබුණෙ නැත්නම් එහෙම, රාජ්‍යය බිඳ වැටෙනව. හරියට, දඹු ගල්වලින් හදාපු ගෙයක් බිඳ වැටෙනව වාගෙ...”

ඇන්තන් වෙකෝප් ඔල්ගා නීපර් නමැති නිලිය හා විවාහ වන විට, ඔහුගේ වයස අවුරුදු හතළිහක් විය. ක්ෂය රෝග යෙන් පෙළුණු ඇන්තන් වෙකෝප් නමැති මේ ලේඛකයාගේ මහා සාහිත්‍ය ජීවිතය අවුරුදු 44ක් තරම් කෙටි කලක දී කෙළවර වීම ලෝක සාහිත්‍ය ඉතිහාසයේ

ඉතා ම දුක්බිත සිද්ධියක් විය.

1904 ජූලි 02 වැනිදා ඔහු අවසන් හුස්ම හෙළී ය.

ඇන්තන් වෙකෝව් විසින් ලියන ලද කෙටිකතා සංඛ්‍යාව ද අනල්ප ය. ඔහුගේ මුල්කාලීන කෙටිකතාවලට නිමිති වී ඇත්තේ භාසෝත්පාදක සරල සිද්ධීන් ය. එවන් සරල සැහැල්ලු කෙටිකතා මාලාවක් ඔහු විසින් ලියන ලද්දේ, එදවස රුසියාවේ පළ වූ පුවත්පත් සහ වාර ප්‍රකාශන උදෙසා ය.

එහෙත් ඔහුගේ පසුකාලීන කෙටිකතා වඩාත් ගැඹුරු මානුෂික තේමාවන් විෂය කොටගෙන ඇති බැව්, අවිවාදිත කරුණකි. නිර්දේශිත ව ඇති "වැලපීම" නමැති කෙටිකතාව ද එවන් ගැඹුරු තේමාවක් විෂයය කරගත් නිර්මාණයකි.

මෙම අපූරු කෙටිකතාව, ඉංග්‍රීසි පරිවර්තනය ආශ්‍රයෙන් සිංහලට නඟන ලද්දේ, සුප්‍රකට සිංහල ලේඛකයකු වන අමරදාස වීරසිංහ මහතා විසිනි. ඔහු විසින් සිංහලට නඟන ලදුව, "කාතෘ" යන පන්හඳ නාමයෙන්, එකී කෙටිකතාව මුලින් ම පළ වන්නේ 1954 ජූලි - සැප්තැම්බර් සංස්කෘති ක්‍රොමාසික

කලාපයෙහි ය.

ඇන්තන් වෙකෝව් සිය නිර්මාණය සඳහා විෂයය කරගන්නේ, එදවස රුසියාවේ ජීවත් වූ ඉයෝනා පොටපොෆ් නමැති අසරණ අශ්ව කරත්තකාරයෙකි. ජීවිතාව සඳහා අස් රිය පදවන්ට සිදු වී ඇති නමුදු, මෙම කතාව කියන අවස්ථාව වන විට, ඉයෝනාගේ පුතා සන්නිපාත උණෙන් මිය ගොසිනි. තමාගේ අස් රියට ගොඩ වන හැම මගියකුට ම, ඒ සතියේ දී තම පුතු මළ පුවත කියන්නට ඔහු උත්සාහ කළ ද, කිසිවකුත් ඔහුට සවන් දෙන්නේ නැත. අන්තිමේ දී අස්රියකරුට කුෂ්මා ඉයෝනිව් නමැති සිය පුතු මළ පුවත කියන්නට සිදු වන්නේ තමාගේ ම අශ්වයාට ය.

ඉතා සිරුවෙන් තෝරාගන්නා ලද සිද්ධීන් කිහිපයක් මගින් අනවශ්‍ය විස්තරවලින් ද තොර ව ඇත්තන් වෙකෝව්, ඉයෝනා නමැති අසරණ අස්රියකරුගේ චරිතය නිම වන අපූරු විමසා බැලීමෙන්, හොඳ කෙටිකතාවක ලක්ෂණ කවරේදැ යි හඳුනාගැනීමට පාඨකයාට අවස්ථාව සැලසෙනු ඇත.

ඇදිරි යාමයයි. නොබෝ වේලාවකට පෙර විදියේ දැල්වුණු පහන් සිසාරා සහ හිමකැට වැටෙමින් ගෙවල්වල පියසින්, අශ්වයින්ගේ පිටවලුත්, මිනිසුන්ගේ උරහිස් හා හිස්වැසුමුත් වසාගෙන තුනී තට්ටුවක් ව පවතියි. තනි සුදු පැහැය ගෙන සිටි ඉයෝනා පොටපොෆ් නම් රියකරු අවතාරයක් මෙන් පෙනෙයි. ඔහු සිරුර හැකිලීමට පුළුවන් තරම් දෙකට නැමී ආසනයේ නිශ්චල ව ඉඳගෙන සිටියි. ඔහු ඉන්නේ හිම කන්දක් තමා වෙත කඩා වැටුණත් ඉන් ගැලවීමට උවමනාවක් නැත්තකු ලෙසිනි. එසේ ම තනි සුදු පැහැති ඔහුගේ අශ්වයා ද

නොසෙල්වෙයි. උගේ නිසොල්මන් ගතියත්, කෙටිටු සිරුරත්, දළඳඬු දික් කකුලුත් නිසා උභ්‍ය තඹයකට වඩා වටිනාකමක් නැති පාන්පිටි අශ්වයකුගේ ආකාරය උසුලයි. උභ්‍ය බර සිතිවිල්ලකින් පසුවන බවට සැකයක් නැත. පාළු පෙදෙසක පිහිටි කුඹුරක සී සෑම උදෙසා නගුලක යොදවා සිටි එකකු ඉන් මුදා, කලබලයෙන් ඒ මේ අත හැසිරෙන මිනිසුන්ගෙන් හා තොරතෝන්වියක් නැති ව නැගෙන ශබ්දයෙන් යුත් මේ බිය උපදවන එළිය සහිත හිම වගුරට දැක්කුවොත් උභ්‍යට මෙලෙස සිතිවිල්ලකට නොවැටී සිටීම දුෂ්කර වෙයි.

ඉයෝනාත් ඔහුගේ කුඩා අශ්වයාත් බොහෝ වෙලාවකින් එතනින් සෙලවුණේ නැත. ඔවුන් රිය නැවතුම් පොළින් පිටත්වූයේ සැන්දෑවේ ය. එතෙක් මෙතෙක් ඔවුන්ට එක ම කුලියකුදු නො ලැබිණ. සැදෑ මීදුම නගරය වෙත ගලා යමින් බැබළෙමින් පැවති පහත් එළිය සුදුමැලි කරයි. විදියේ සෝෂාව ද අධික වෙයි. "විබෝර්ගේ පාරට යන්නට කරත්තයක්", යි ඉයෝනාට හදිස්සියෙන් ඇසෙයි. "ඕයි කරත්තේ" ඉයෝනා තිගැස්සෙයි. ලොකු කබායක් ඇඟ ලාගෙන, හිස් වැස්මක් පැළඳ සිටි යුද්ධ නිලධාරියකු ඔහුට හිමෙන් වැසුණු ඇඟ පිහාටු අතරින් පෙනෙයි. "විබෝර්ගේ පාරට," යි නිලධාරියා නැවතත් කියයි. "ඒයි, උඹ නිදි ද? විබෝර්ගේ පාරට යමන්"

ඉයෝනා කැමැත්ත හැඟවීමට හිස සොලවා, තෝන්පට අතට ගත්තෙන් අශ්වයාගේ බෙල්ලෙන් හා පිටෙන් හිම තට්ටු ගැලවී වැටෙන්නට වෙයි. නිලධාරියා හිම කරත්තයෙහි ඉදගනියි; රියැදුරා "ජෑ" කියා කොකකු මෙන් ගෙල දික් කොට, දළඳඬු කකුල් නවා, අවිනිශ්චිත ව ගමන් කරන්නට මෙන් සැරසෙයි.

ගමන පිටත් වූවාත් සමග ම, "කොහේ ද යකෝ යන්නේ? යනුවෙන් අඳුරෙන් නැඟුණු කෑ ගැසීමක් ඉයෝනාට ඇසෙයි.

"කොහේද යකෝ යන්නේ? ද-කු-ණ-ට උඹ දක්කන්න දන්නෙ නෑ. දකුණෙන් පලයන්," යි නිලධාරියා කෝපයෙන් කෑ ගසයි. වාහනයක් තුළින් රියකරුවෙක් ඔහුට ශාප කරයි. පාර හරහා ගමන් කළ මගියෙක්, තමාගේ උරහිස අශ්වයාගේ නාසයෙහි හැපුණෙන් අශ්වයා වෙත විසරා බැල්මක් හෙලා කමිස අතෙහි වූ හිම පිසදමා ගනියි. ඉයෝනා කඩි කෑවාක් මෙන් ආසනයෙහි ඒ මේ අත ඇඹරෙයි. තව ද ඔහු ආසනයෙන් නොවැටී සිටින්නට තැත් කරන්නාක් මෙන් වැලමීට සෙලවයි.

තමා එහි කුමක් නිසා සිටින්නේ දැයි තේරුම් ගැනීමට නොහැකි වුවකු මෙන් ද අන්දුන් කුන්දුන් වී හුස්ම හිර වුවකු මෙන් ද ඔහු මුව අයාගෙන බලා සිටියි.

"උන් ඔක්කෝම නැහැදිව්ව තක්කඩි!" යි නිලධාරියා විහිළ කරයි. "මට ජේන්නේ උන් කතාවෙලා උඹේ කරත්තේ හැපෙනවා, නැත්නම් අශ්වයා ඉදිරියේ බිම පෙරළෙන්නට හදනවා වගෙයි."

ඉයෝනා නිලධාරියා දෙසට හැරී තොල් මතුරයි. ඔහුට කිසිවක් කීමට උවමනා බව පැහැදිලි කරුණකි. එහෙත් ඔහුට පිට කළ හැකි වූයේ සුසුමක් පමණි.

"මොනවා? " යි නිලධාරියා අසයි.

ඉයෝනා විරිත්තමින් සිනාසී, අමාරුවෙන් රළු හඬකින් කතා කරයි. "මගේ පුතා මේ සුමානේ මැරුණා"

"හ්ම්! මොනවා වෙලා ද මැරුණේ?"

ඉයෝනා නිලධාරියා දෙසට මුළුමනින් ම හැරී කථා කරයි.

"අනේ කවුද දන්නේ සමහරු කියන්නේ සන්නිපාත උණෙයි කියලා දවස් තුනක් ඉස්පිරිතාලේ හිටියා... ඒත් මැරුණා. අපේ කරුමෙ තමයි."

"බලාගෙන පලයන් යකෝ," යි අඳුරෙන් හඬ නැගෙයි. "උඹ මැරල ද බොල, නාකියෝ? පාර බලාගෙන පලයන්."

"යමු යමු", යි නිලධාරියා කියයි. "මෙහෙම ගියොත් අපට හෙටවත් යන්න වෙන්නේ නැහැ. ටිකක් ඉක්මන් කරපන්."

රියකරු නැවතත් ගෙල දික් කොට, කෙළින් වී ඉදගනිමින්, නොකැමැත්තෙන් මෙන් කස ලෙලවයි. ඔහු කීපවරක් ම නිලධාරියා දෙස හැරී බලයි. එහෙත් ඇස් පියාගෙන සිටි නිලධාරියා තුළ කථාවට ඇහුම්කන් දීමට කැමැත්තක් නොතිබිණ. විබෝර්ගේ දී නිලධාරියා රියෙන් බස්වා, තැබෑරුම අසල

රිය නවත්වා, ඔහු තමාගේ ආසනයේ උණ්ඩි වී, නැවතත් නොසෙල්වී සිටියි. පැයක්... දෙකක්... ගත වෙයි. අඩිපාර ඔස්සේ තරුණයන් තිදෙනෙක් රණ්ඩු වෙමින් හිම සපත්තු “ක්‍රීස්” යනුවෙන් අද්දාගෙන එති. ඔවුන්ගෙන් දෙදෙනෙක් උසයි, හින්දූරියි, අනෙකා මිටියි, කුඳුයි.

“ඒයි, කරත්තේ, පොලිස් පාලමට!” යි ගොරෝසු හඬකින් කුඳු කෑ ගසයි. “අපි තුන්දෙනාට ම ග්‍රිවෙනික් දෙකක් දෙන්නම්!”

ඉයෝනා තෝන්පට ගෙන තලු මරයි. ග්‍රිවෙනික් දෙක ගමනට නොසැරහේ. එහෙත් රුබලයක් වුවත් කොපෙක් පහක් වුවත් ඔහුට නම් වෙනසක් නැත. ඔහුගේ රියෙන් කිසිවකු යන්ට කැමති නම් දැන් ඔහුට කෝකත් එකයි. තරුණයෝ හරුපබස් කියමින්, එකිනෙකාගේ ඇඟේ හැපෙමින් හිම කරත්තය වෙත ගොස් තිදෙනා ම එක් වර ආසනයේ ඉදගන්ට තැත් කරති. අනතුරු ව, කවරකු ඉදගත යුතු ද, කවරකු නැගිට සිටිය යුතු දැයි විවාදයක් පැන නගී. ඔවුන් එකිනෙකා බොහෝ වේලාවක් අඩදබර කර ගැනීමෙන් හා බැන ගැනීමෙන් පසු අන්තිමේ දී කුඳු මිටි බැවින් නැගිට සිටිය යුතු බවත් අනෙක් දෙදෙනා ඉදගත යුතු බවත් තීරණය වෙයි.

“දැන් ඉතින් ඉක්මන් කරපන්,” යි කුඳු රියකරු අසල සිට ගනිමින් ඔහුගේ බෙල්ල දෙසට සුසුම් හෙළා, නහයෙන් කොඳුරයි. “නාකි රාළ, උඹේ තොප්පියේ හැටි මුළු පිටර්ස්බර්ග් නුවර ම නෑ ඔව්වර කබල් තොප්පියක් හොයා ගන්න..!”

“ඉහි...ඉහි...ඉහි...” යි ඉයෝනා විරිත්තයි. “මෙහෙම...”

“උඹේ මෙහෙම කතාව නවත්තලා ඉක්මන් කරපන්. උඹ ගමන එහෙමපිටින් ම යන්නේ මේ විදියට ද? ඇ මිනිහෝ ?.....උඹට මොකුත් ඕනෑ වෙලා ද?”

“මගේ ඔළුව පැලෙන්ට හදනවා!” හින්දූරි තරුණයන්ගෙන් එකෙක් කියයි. “ඊයේ රූ ඩොන්ක් මොසොන්ප්ලයි ගෙදර දී, වස්කාත් මාත් බිඳුන්ඩි බෝතල් හතරක් ම හිස් කලා.”

“මට තේරෙන්නේ නෑ උඹ මේ තරම් මොනවට බින්න ගහනව ද කියලා.” යි අනෙක් හින්දූරි එකා තරහෙන් කියයි. “උඹ තිරිසනෙක් වාගේ බොරු කියනවා.”

“දෙවියන් පල්ලා, මම කියන්නේ ඇත්ත.”
“ඒක යස ඇත්ත. ඉබ්බෙක් පියැඹුවා වගෙයි”

“ඉහි, ඉහි,” යි ඉයෝනා විරිත්තයි. “මෙහෙම සෙල්ලක්කාර මහත්තූරු.”

“ශප්තට වහගෙන ඉන්න බැරි ද?” කුඳු කේන්තියෙන් අසයි.

“කරව්වලේ, ඉක්මනට යනව ද නැද්ද? ඔහොම ද මිනිහො දක්කන්නෙ ? ඔය කසය ටිකක් පාවිච්චි කරපන්. යමන් යකෝ, යමන්, ඔකට හොඳ හැටි දීපන්.”

පිටිපසින් සිටි කුඳා ඇඹරෙන සැටින්, කථා කරන විට කට වෙච්චන සැටින්, ඉයෝනාට දැනෙයි. ඔහු තමා වෙත එල්ල කරන ලද අපහාසවලට ඇහුම්කන් දෙයි. මිනිසුන් දකියි. ටිකින් ටික ඔහුගේ හුදකලා ගතිය පහ වී යයි. කුඳු නොනවත්වා ම කළ අවලාදය නැවතුණේ දිග ශාපයක් කරන්ට ගොස් එය පටලවා ගැනීමෙන් හෝ කහින්ට ගොස් හුස්ම හිරවීමෙන් හෝ පමණි. හින්දූරි තරුණයින් දෙදෙනා කිසියම් නපේඩා පෙට්‍රොව්නා නම් තරුණයක ගැන කථා කරන්ට වෙති. ඉයෝනා ඔවුන් දෙස කීප විටක් ම හැරී බලයි. ඔහු ඔවුන් මොහොතකට නිහඬ වන තුරු බලා සිට, නැවතත් ආපසු හැරී කොඳුරයි.

“මගේ පුතා... මලේ... මේ සුමානෙ.”
“අපි කවුරුත් මැරෙනවා,” යි කුඳු

කැස්සකින් පෙළෙන්ට වී නොළකට පිසදමා ,සුසුම් හෙළයි. "ඉතින් ඉක්මන් කරපන්! මහත්තුරුනි, මට නම් තවත් මේ විදියට ඉන්න බෑ. මේ මිනිහා අපි කෝයි වෙලාවක එක්ක යාවි ද?"

"එහෙම නම් මිනිහගෙ බෙල්ලට පොඩ්ඩක් කුන්තු කරනවා!"

"ඒයි වධකයා, උඹට ඇහුණ ද, උඹේ බෙල්ල කඩනවා උඹට ඕනවට වැඩිය සලකන්න ගියොත් අපිට පයින් යන්නයි වෙන්නෙ "

ඉයෝනා වෙත එල්ල කරන ලද මේ පහරවල් ඔහුගේ සිතට වඩා කයට දූනෙයි. "ඉහි, ඉහි, "යි ඔහු සිනාසෙයි. "මුන්නැහැලා සෙල්ලක්කාර තරුණ මහත්තුරු උන්නැහැලාට දෙයියන්ගේ පිහිටයි."

"ඇ මිනිහො උඹ කසාද බැඳල ද?" යි හින්දැරි එකෙක් අසයි.

"මම? ඉහි, ඉහි, සෙල්ලක්කාර මහත්තුරුනේ මට දැන් ඇත්තේ මගේ ගැනින් තෙත පොළවක් විතරයි... ඉහි, ඉහි... ඒ කියන්නෙ මගේ හෝම්පළයි. මගේ පුතා මැරුණා. මම තාම පණ පිටින්... එහෙම පුදුම දෙයක් මරුවට පාර වැදුණා. මා ළඟට එනවා වෙනුවට උභ පුතා ළඟට ගියා..."

ඉයෝනා තම පුතා මැරුණ හැටි කීමට පිටුපසට හැරුණ නමුත් මේ වෙලාවේ දී ද කුද සුසුමක් හෙළා, "දෙයියන්ගේ පිහිටෙන්, යම්තම් අපි බලාපොරොත්තු තැනට ආවේ" යි දන්වයි. අඳුරේ අතුරුදහන් ව යන ඔවුන් දෙස ඉයෝනා බලා සිටියි. නැවත වරක් නිසංසල භාවය හුදකලා වූ ඉයෝනා ගිල ගනියි. මොහොතකට යටපත් වී පැවති ඔහුගේ ශෝකය නැවතත් පැන නඟී. ඔහුගේ හදවත දැඩි වේගයෙන් පහරවයි. ඔහු උත්සුක මුහුණකින් වහා වටපිට බලා විදියේ එහා මෙහා යන ජනයා අතර තමාට ඇහුම්කන් දීමට කැමති එක තැනැත්තකු වත් සිටී දැයි සොයයි. එහෙත් ජනයා ඔහු ගැනවත් ඔහුගේ දුක ගැනවත් කිසිදු

තැකීමක් නැතිව ඉක්මන් කොට යති. එසේ වුවත් එය අනන්ත අප්‍රමාණ දුකකි. ඔහුගේ හදවත බිඳී, ශෝකය ගලා ගියොත්, එය ලෝකය පුරා පැතිරී යන්නට තරම් වන බව ඔහුට දැනෙයි. එහෙත් එය කිසිවෙක් නොදනිති. නොවැදගත් කුඩා සිප්පි කටුවක් තුළ සැඟවී සිටින්නට සමත් වූ බැවින් එය කිසිවකුට දවල් කාලයේ පහත් එළියකිනුදු නො පෙනෙයි.

ඉයෝනා හණ රෙදි වගයක් පොරවාගෙන සිටි ගෙවල් මුරකරුවකු දැක, ඔහු සමඟ කතා බහට සැරසෙයි.

"යාඵවා දැන් වෙලාව කීයට ඇද්ද?" යි ඔහු අසයි.

"නමය පහුවෙලා උඹ මොකද නැවතිලා ඉන්නෙ. පලයන් යන්න."

ඉයෝනා අඩි කීපයක් ඉදිරියට ගොස්, උණ්ඩි වී, ශෝකයට තමා ගිල ගන්නට ඉඩ හරියි. මිනිසුන්ගෙන් උපකාර බලාපොරොත්තු වීමෙන් පලක් නැති බව ඔහු දකියි. මිනිත්තු පහක් ගත වීමට පෙර කෙළින් වූ ඔහු හිසේ කැක්කුමක් ඇති වූවාක් මෙන් හිස ඔසවා ගනියි. අනතුරු ව ඔහු තෝන්පට ගස්වා අදියි. ඔහුට එය තවත් ඉවසිය නොහැකි ය. "ඉස්තාලය", යි ඔහු සිතයි. කුඩා අශ්වයා ඔහුගේ සිතුවිල්ල තේරුම් ගත්තාක් මෙන් හෙමින් ඉදිරියට ගමන් කරයි.

පැය එකහමාරකට පමණ පසු, ඉයෝනා විශාල, අපිරිසිදු ගිනි උදුනක් අසල වැද හොවියි. ගිනි උදුන අසල බීමත්, බංකු උඩක් මිනිස්සු ගොරවමින් සිටිති. ඒ අවට ඝන, උණුසුම්, අපිරිසිදු වාතය නිසා හුස්ම ගැනීම පවා අපහසුයි. ඉයෝනා නිදන්නවුන් දෙස බලා, ඇඟ කසා ගනියි. මෙපමණ වේලාසනින් ආපසු මෙතැනට පැමිණීම ගැන ඔහු කණගාටු වෙයි.

"මට තාම කඩල මිලවත් හොයා ගන්න බැරි වුණා," යි ඔහු සිතයි. "ඒක තමයි මට

වෙලා තියෙනෙ. මිනිහෙකුට තමන්ගෙ රස්සාව හොඳට කරන්න පුළුවන් නම් නිදහසේ නිදන්ට පුළුවනි.”

මුල්ලක වැනිරි සිටි තරුණ රියකරුවෙක්, මදක් නැගිට නිදිමතේ කාරමින් වතුර පනිට්ටුව දෙසට ඇදෙයි.

“උඹට වතුර බොන්න ඕනෑ ද?” යි ඉයෝනා ඕනෑකමින් අසයි.

“නැත්නම්”

“හුම්, හොඳ සීතල වතුර තේද? මේ මල්ලී, උඹ දන්නවා ද? මගේ පුතා මැරිල දැන්... උඹට ඇහුණ ද? මේ සුමානෙ. ඉස්පිරිතාලෙ... ආ, ඒක දිග කතාවක්.”

ඉයෝනා තමා පැවසූ වචනවලින් කුමන ප්‍රතිඵලයක් ඇති වූයේ දැයි දැන ගැනීමට තරුණයා දෙස බලයි. එහෙත් ඉන් කිසි ම පලක් නැති බව ඔහු දකියි. තරුණයා මූ වසාගෙන, නැවතත් තද නින්දෙන් පසුවෙයි. මහල්ලා සුසුම් හෙළා හිස කසයි. තරුණයා වතුර බීම සඳහා යම් බඳු පිපාසයකින් පෙළුණේ ද, මහල්ලා කතා කිරීම සඳහා එබඳු ම පිපාසයකින් පෙළෙයි. ඔහුගේ පුතා මැරී සුමානයක් පිරෙන්ටත් යයි. එහෙත් ඒ ගැන කිසිවෙකු සමඟ නිවිහැනේ කථා කරන්ට ඔහුට අවස්ථාවක් නො ලැබිණ. ඔහුගේ පුතා රෝගී වූ හැටින්, ඔහු දුක් වින්ද හැටින්, ඔහු මැරෙන්ට පෙර කී දේත්, ඔහු මැරුණ හැටින් විස්තර සහිත ව හින්සැරේ, සාවධාන ව කිව යුතු ය. භූමදානය පිළිබඳ සියලු විස්තරත්, ගිය ගමනත් දක්වා ලිය යුතු ය. ඔහුගේ ඇනිමියා නම් දුවණිය ගමේ නැවතුණු හැටි, ඇ ගැනත් කථා කළ යුතු ය. ඔහුට කියන්ට මොකුත් ම නැද්ද? යි නිසැකයෙන් ම තමාගේ කථාව අසා සිටින්නා ශෝකයෙන් මුව අයාගෙන සිටින්නත්, සුසුම් හෙළන්නත්, අනුකම්පාව පළ කරන්නත් වේවි. ගැනුන් සමඟ ඒ ගැන කථා කළොත් වඩාත් හොඳයි. උන් මෝඩයන් වුණත් වචන දෙක කියන විට කළුප් හෙලාවි.

“ගිහින් මගේ අශ්වයා බලන්ට ඕනෑ,” යි ඉයෝනා සිතයි. “නිදා ගැනීමට ඕනෑ තරම් වෙලා තියෙනවා. ඒ ගැන බයවෙන්න දෙයක් නෑ.”

ඔහු කබාය ලාගෙන, අශ්වයා සිටින ඉස්තාලයට යයි. ඔහු කඩල, පිදුරු හා කාලගුණය ගැන සිතයි. ඔහු තනි වූ විට පුතා ගැන සිතීමට තරම් ශක්තියක් ඔහු තුළ නොවෙයි. ඔහු ගැන ඕනෑ ම කෙනකු සමඟ ඔහුට කථා කරන්ට පුළුවනි. එහෙත් ඔහු ගැන සිතා ඔහුගේ රූපය සිතෙහි මවා ගැනීම නම් ඔහුට දැරිය නොහැකි වේදනාවකි.

“ඇ බොල, උඹ බඩ පුරවා ගන්නවා දැ?” යි ඉයෝනා ඔහුගේ අශ්වයාගේ දීප්තිමත් තෙත් යුවල දෙස බලා අසයි. “කමක් නෑ, බඩ පුරවා ගනින්. කඩල ගැනීමට තරම් මුදලක් හොයා ගන්ට බැරි වුණත් අපට ඕනෑ තරම් පිදුරු තියෙනව තේද? හැබැට, මම දන් කරත්ත දක්කන්න නාකි වැඩියි. මගේ පුතාට නම් පුළුවන්. මට බෑ, එයා නම් කියාපු කරත්තකාරයා. ආ එයා ජීවත් ව හිටියා නම්”

ඉයෝනා මොහොතක් නිහඬ ව සිට නැවතත් කියයි.

“එහෙම තමයි, ඕවා වෙන්නෙ, තේද බොල, දන් ඉතින් කුෂ්මා ඉයෝනිව් ඉවරයි. එයා අපට ජීවත් වෙන්ට ඉඩහැරලා ගියා. එයා නම් ‘ඩොක්’ ගාලා කම්මුතු උණා. හිතපන්. ඔන්න උඹට පොඩි පැටියෙක් හිටියා, ඒ පැටියාගේ අම්මා උඹයි. උඹ හිටි හැටියෙ උඹව තනි කරලා උඹව අතැරලා ගියා. ඒක දුකයි, නොවෙද බොල?”

කුඩා අශ්වයා පිදුරු හපයි. ඇහුම්කන් දෙයි. භාමිපුතා දෙසට හුස්ම හෙළයි...

ඉයෝනා තුළ ඇත්තේ උසුලා ගත නො හැකි ශෝකයකි. ඔහු කුඩා අශ්වයාට මුළු කතාව ම කියයි.

ඇන්ටන් වෙකොෆ් “සංස්කෘති” සඟරාව

1. වැලපීම කෙටි කතාව පිළිබඳව කෙටිකතා ලක්ෂණ ඇසුරෙන් විමසීමක යෙදෙන්න.
2. පරිසර වර්ණනා රසවත් අයුරින් ඉදිරිපත් කිරීම වැලපීම කෙටිකතාවේ සාර්ථක භාවයට හේතු විය. විමසන්න.
3. වැලපීම කෙටිකතාවේ ඇතුළත් පරිසර වර්ණනා එම නිර්මාණයේ සාර්ථකත්වයට ඉවහල් වී ඇති ආකාරය විමසන්න.
4. අර්ථ රසය හා භාවාත්මක හැඟීම් මතුවන පරිදි සජීවී ආකාරයෙන් දෙබස් නිර්මාණය කර තිබීම වැලපීම කෙටි කතාවේ සාර්ථක භාවයට හේතු වී ඇත. පැහැදිලි කරන්න.
5. ඉයෝනා ශෝක වේදනා දරා ගනිමින් ජීවිතයේ යථාර්ථයට මුහුණ දෙන්නට වෙර දරන චරිතයකි. වැලපීම කෙටිකතාව ඇසුරෙන් විචරණය කරන්න.